

Výskumná štúdia NBS č. 1/2025

Klimatické opatrenia, verejné investície a inflačné vplyvy v malej otvorenej ekonomike

Guido Traficante

© Národná banka Slovenska 2025

research@nbs.sk

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke NBS

<https://nbs.sk/publikacie/vyskumne-a-prilezitostne-studie-wp-op/>

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdii sú názormi autorov a nevyjadrujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

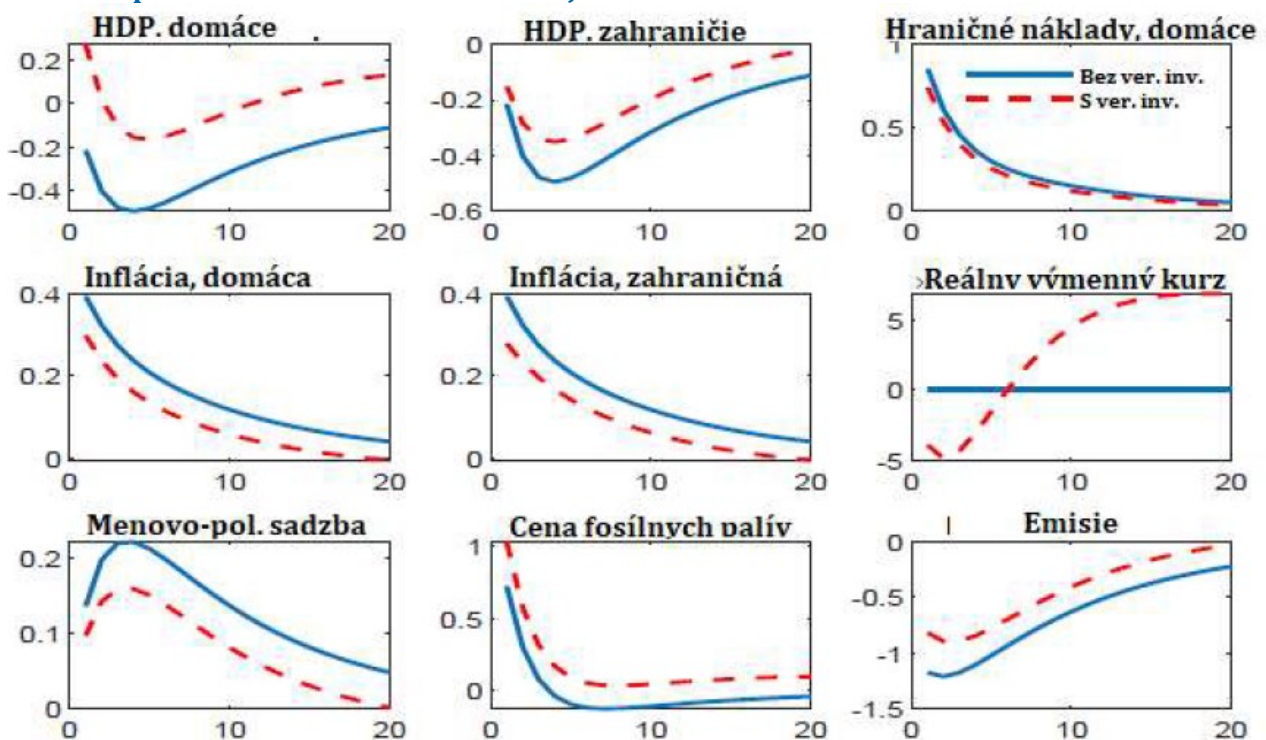
Práca neprešla jazykovou úpravou.

Netechnické zhrnutie

Dôsledky klimatických zmien vyvolali v posledných desaťročiach rozsiahlu diskusiu v akademických kruhoch aj medzi tvorcami politik. Fiškálna politika je všeobecne považovaná za kľúčový nástroj vlád na riešenie škodlivých účinkov emisií skleníkových plynov a boj proti globálnemu otepľovaniu. Táto oblasť politiky zahŕňa vládne opatrenia týkajúce sa zdaňovania, verejných výdavkov a rozpočtových opatrení, ktoré môžu priamo ovplyvniť hospodárske aktivity a dôsledky pre životné prostredie.

Táto štúdia predstavuje model malej otvorenej ekonomiky s environmentálnymi externalitami, pričom domáca ekonomika je kalibrovaná na slovenské podmienky. Hlavným prínosom tejto štúdie je pochopenie úlohy verejných investícií pri znižovaní nákladov na klimatické opatrenia. Predpokladáme, že časť vládnych výdavkov je smerovaná do akumulácie produktívneho verejného kapitálu, čo následne zvyšuje produktivitu práce v súkromnom sektore. Takto možno zmierniť finančné zaťaženie prijatia ekologických opatrení, pretože verejné investície pôsobia ako pozitívny technologický šok, čím tlačia reálne marginálne náklady nadol a zlepšujú konkurencieschopnosť krajiny prostredníctvom reálneho výmenného kurzu.

Graf 1 Dopad zníženia emisií na domácu aj zahraničnú ekonomiku



Zdroj: vlastné výpočty.

Poznámka: Plná modrá čiara predstavuje zníženie emisií o 1 percentuálny bod bez fiškálnej kompenzácie. Prerušovaná červená čiara predstavuje zníženie emisií, ktoré je spojené s polovičným nárastom verejných investícií vo forme produktívnych verejných výdavkov.

Graf 1 znázorňuje účinky zníženia emisií o 1 percentuálny bod, ktoré realizujú dve krajiny spoločne, a to bez čiastočného vládneho zásahu (modrá plná čiara) a s fiškálnym stimulom zo strany domácej ekonomiky (červená prerušovaná čiara). Stimul predstavuje polovicu veľkosti zníženia emisií a časť z neho zvyšuje verejné investície. Grafy naznačujú, že pri znižovaní emisií existuje kompromis medzi ekonomickou stabilitou a environmentálnou efektívnosťou, keďže verejné investície zmiernujú inflačné tlaky ako aj tlaky oslabovania výkonu ekonomiky pri prechode na ekologickejšie hospodárenie. Tento prístup však vedie k vyššiemu dopytu a teda aj k pomalšiemu poklesu emisií. Prijatie domáceho fiškálneho stimulu s cieľom čiastočne

kompenzovať účinky znižovania emisií zas znižuje negatívne tlaky na výkon ekonomiky v zahraničí.

Štúdia tiež porovnáva rôzne fiškálne stimuly a ich účinnosť pri zmierňovaní krátkodobých nákladov spojených s redukciami emisií. Výsledky naznačujú, že verejné výdavky sú menej účinné ako verejné investície, pretože ovplyvňujú iba dopytovú stranu ekonomiky. Politické odporúčanie preto znie, že ak je cieľom fiškálneho stimulu znížiť náklady na ekologickú transformáciu, je vhodnejšie investovať do verejnej infraštruktúry. V najhlbšom bode recesie je hospodársky pokles pri neproduktívnych verejných výdavkoch o 60 % silnejší než v prípade verejných investícií.

Celkovo štúdia poukazuje na to, že nekoordinované znižovanie emisií je pre malú domácu ekonomiku ako Slovensko výrazne nákladnejšie, pričom prináša pozitívne externé efekty pre zvyšok sveta. Optimálne riešenie je preto medzinárodná koordinácia politik s prítomnosťou produktívnych verejných investícií.